

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów dotyczący strategii UE na rzecz ograniczenia emisji metanu”

[COM(2020) 663 final]

(2021/C 220/05)

Sprawozdawca: **Udo HEMMERLING**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 27.11.2020
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego
Data przyjęcia przez sekcję	9.3.2021
Data przyjęcia na sesji plenarnej	24.3.2021
Sesja plenarna nr	559
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	252/5/4

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) popiera cel i zasadnicze ukierunkowanie strategii UE na rzecz metanu na dalszą znaczną redukcję emisji metanu z myślą o ochronie klimatu.

1.2. Zrozumiałe jest skupienie się na sektorach o wysokich emisjach metanu, a mianowicie rolnictwie, energetyce i gospodarowaniu odpadami.

1.3. Strategia na rzecz ograniczenia emisji metanu powinna być powiązana ze strategiami dotyczącymi biogospodarki i gospodarki o obiegu zamkniętym.

1.4. Komitet zdecydowanie popiera skoncentrowanie się na lepszym rejestrowaniu emisji metanu oraz na międzynarodowych inicjatywach w zakresie łagodzenia zmiany klimatu. Emisje metanu pochodzą często ze zdecentralizowanych źródeł rozproszonych w międzynarodowych łańcuchach produkcji i dostaw.

EKES proponuje następujące uzupełnienia do strategii UE na rzecz ograniczenia emisji metanu:

1.5. Rozproszone zazwyczaj źródła metanu i skomplikowane rejestrowanie emisji metanu często utrudniają monitorowanie emisji. Należy opracować system spójnego i porównywalnego monitorowania emisji metanu dla odpowiednich sektorów, takich jak rolnictwo, energetyka, odpady i przemysł chemiczny.

Bezpośrednie włączanie rozproszonych emisji metanu do systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych lub ustalanie za nie opłat bezpośrednich jest bardzo trudne i często niemożliwe. Jednak tam, gdzie możliwe jest rejestrowanie punktowych emisji, należy dążyć do tego celu w odniesieniu do wszystkich emitentów.

1.6. Państwa członkowskie powinny określić w swoich planach dotyczących zmiany klimatu status i potencjał wykorzystania zarówno biogazu pochodzącego z gnojowicy i obornika, bioodpadów, ścieków i składowisk odpadów, jak i gazu kopalnianego, a także określić środki mające na celu zwiększenie ich wykorzystania.

1.7. W rolnictwie nadal istnieje znaczny potencjał w zakresie ograniczenia emisji metanu, w szczególności poprzez fermentację gnojowicy i obornika w wytwórniach biogazu oraz postępy w żywieniu i hodowli zwierząt gospodarskich i stosowanie nawozów niskoemisyjnych. Potencjał ten należy doprecyzować w ramach wdrażania strategii UE na rzecz ograniczenia emisji metanu.

1.8. W gospodarce odpadami selektywna zbiórka i odzysk bioodpadów powinny stopniowo stać się normą w całej Unii. Stwarza to warunki dla dalszego zmniejszania emisji metanu w tym sektorze.

2. Przegląd strategii Komisji Europejskiej na rzecz ograniczenia emisji metanu

2.1. Metan odpowiada za 10,5 % łącznych emisji gazów cieplarnianych w UE wynoszących 3,76 mld ton ekwiwalentu dwutlenku węgla (2018 r.). Od 1990 r. udało się ograniczyć emisje metanu o prawie 34 %.

2.2. Strategia dotyczy głównych antropogenicznych emisji oraz sektorów emitujących najwięcej metanu: rolnictwa (53 % emisji metanu w UE), odpadów (26 % emisji metanu w UE) i energii (19 % emisji metanu) i proponuje środki łagodzące. Naturalne emisje metanu, np. te wydzielane przez dzikie przeżuwacze lub pochodzące z bagien, nie są zatem przedmiotem strategii.

2.3. Ograniczenie emisji metanu na całym świecie może znacząco przyczynić się do łagodzenia zmiany klimatu. Zmniejszenie o połowę obecnych emisji metanu mogłoby doprowadzić do 2050 r. do ochłodzenia o 0,18 °C.

2.4. UE generuje 5 % światowych emisji metanu. Jednocześnie poprzez import gazu ziemnego, ropy naftowej i węgla przyczynia się do wydatnego wzrostu emisji metanu w państwach trzecich. W związku z tym Komisja Europejska proponuje podjęcie działań mających na celu ograniczenie tych emisji w ramach międzynarodowych łańcuchów dostaw.

2.5. Komisja proponuje znaczną poprawę rejestrowania i sprawozdawczości w zakresie emisji metanu.

2.6. W strategii nie nawiązano konkretnie do aktualnej wiedzy naukowej na temat szczególnych skutków metanu jako krótkotrwałego gazu cieplarnianego (zob. pkt 3).

3. Stan wiedzy na temat wpływu metanu na klimat i konsekwencje dla polityki neutralności klimatycznej

3.1. Jedną z podstawowych cech metanu (CH_4) jako gazu cieplarnianego jest to, że ma on stosunkowo krótki cykl życia i rozkłada się w atmosferze w ciągu ok. 12 lat na wodę (H_2O) i dwutlenek węgla (CO_2). Ma to kluczowe konsekwencje dla jego wpływu na klimat i porównania z CO_2 , który jest wykorzystywany jako punkt odniesienia w bilansach klimatycznych.

3.2. Dwutlenek węgla jest stabilny w atmosferze i w przeciwieństwie do metanu nie ulega rozkładowi, co klasyfikuje go jako długożyciowy gaz cieplarniany. W rezultacie emisje CO_2 , np. w wyniku spalania paliw kopalnych (*ceteris paribus*), nieustannie kumulują się w atmosferze, co zwiększa jego stężenie.

3.3. Natomiast emisje krótkożyciowych gazów cieplarnianych, takich jak metan, są równoważone ich naturalnym procesem rozkładu. Krótki okres życia powoduje zatem, że emisje są równoważone pochłanianiem, co prowadzi do stabilnego stężenia w atmosferze, jeżeli emisje pozostają stabilne.

3.4. Oprócz krótkiego okresu życia kluczowe znaczenie dla wpływu na klimat ma pochodzenie metanu, ponieważ jego rozkład powoduje emisję CO_2 . Dwutlenek węgla powstały w wyniku rozkładu biogenicznego metanu (np. z trawienia przeżuwaczy lub uprawy ryżu w warunkach mokrych) został wcześniej usunięty z atmosfery w procesie wzrostu roślin za pomocą fotosyntezy i w związku z tym znajduje się zasadniczo w obiegu, dzięki czemu stężenie dwutlenku węgla w atmosferze nie ulega zmianie.

3.5. Natomiast rozkład metanu ze źródeł kopalnych (np. z gazu ziemnego, ropy naftowej lub węgla) na CO_2 i wodę stanowi dodatkowe źródło dwutlenku węgla dla atmosfery, a tym samym zwiększa jego stężenie.

3.6. Te cechy metanu mają szereg konsekwencji dla wpływu na klimat i kształtowania polityki klimatycznej. Dotyczy to w szczególności celu neutralności klimatycznej. Stałe emisje metanu (biogenicznego) jako krótkożyciowego gazu cieplarnianego prowadzą w perspektywie średnioterminowej do niezmiennego stężenia metanu w atmosferze, co wiąże się ze stałym wpływem wymuszania radiacyjnego na system klimatyczny i stałym wpływem na temperaturę. W przypadku zmniejszenia emisji metanu spada jego stężenie w atmosferze, co prowadzi do zmniejszenia wymuszania radiacyjnego i spadku temperatury (efekt chłodzący).

3.7. Z drugiej strony niezmiennie emisje dwutlenku węgla prowadzą do wzrostu stężenia CO₂ tak długo, jak aktywne jest źródło jego emisji. Nawet po ustąpieniu emisji CO₂ gaz ten pozostaje w atmosferze w tym samym stężeniu, co prowadzi do stałego wymuszania radiacyjnego i stałego efektu ocieplenia.

3.8. Aby osiągnąć efekt neutralny dla klimatu, potrzebne są zatem różne sposoby podejścia do krótko- i długożyciowych gazów cieplarnianych. Aby obniżyć poziomy temperatur do poziomów sprzed emisji CO₂ i zrównoważyć nieustanny wzrost temperatury spowodowany stałym efektem radiacyjnym CO₂, należy aktywnie zmniejszyć stężenie dwutlenku węgla w atmosferze za pomocą pochłaniaczy CO₂. Ponadto, aby obniżyć poziom temperatury przy utrzymywaniu się emisji CO₂ (ponieważ są one nieuniknione), należy stale usuwać z atmosfery taką samą ilość CO₂, jaka jest dodawana (zerowe emisje netto). Znajduje to odzwierciedlenie w celu dotyczącym zerowych emisji gazów cieplarnianych netto. Jednakże skutki neutralne dla klimatu w przypadku (biogenicznych) źródeł metanu daje się już osiągnąć przy stabilnych emisjach, natomiast kompensowanie emisji metanu przeliczonych na ekwiwalent dwutlenku węgla poprzez usunięcie gazów cieplarnianych z atmosfery prowadzi do efektu chłodzenia.

3.9. Zerowe emisje netto wyrażone w ekwiwalencie CO₂ nie są zatem odpowiednim podejściem politycznym w odniesieniu do metanu jako krótkożyciowego gazu cieplarnianego. Na przykład nowozelandzka ustawa dotycząca zerowej emisji dwutlenku węgla (Zero Carbon Act) przewiduje szczególne uwzględnienie emisji metanu. Wpływ krótkożyciowych gazów cieplarnianych na klimat powinien znaleźć odzwierciedlenie w bilansie emisji gazów cieplarnianych za pomocą bardziej odpowiedniego miernika. (Zob. prace Uniwersytetu Oksfordzkiego w tym zakresie: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/ab6d7e>).

4. Zmniejszenie emisji metanu – uwagi dodatkowe

4.1. Zmiana zachowań konsumentów może przyczynić się do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych. Dotyczy to również żywienia – w szczególności zalecenia, by ograniczyć spożycie produktów pochodzenia zwierzęcego. W ramach polityki klimatycznej należy jednak pamiętać, że w otwartym społeczeństwie oznacza to dobrowolne zmiany w stylu życia ludzi.

4.2. W rolnictwie, oprócz sposobów ograniczenia emisji metanu z hodowli zwierząt, należy również wziąć pod uwagę związek z użytkowaniem gruntów. Dokładniej rzecz ujmując, przeżuwacze stanowią kluczową podstawę wykorzystania i zachowania użytków zielonych. Ich zachowanie jest z kolei bardzo ważne z punktu widzenia ochrony klimatu z uwagi na dwutlenek węgla pochłaniany przez humus glebowy.

4.3. Niektóre kraje UE wciąż nie dysponują kompleksowymi środkami w zakresie wychwytywania i wykorzystania do celów energetycznych metanu pochodzącego ze składowisk odpadów, oczyszczalni ścieków lub z zamkniętych kopalń węgla.

4.4. Wiele państw członkowskich nie posiada jeszcze szeroko zakrojonych systemów selektywnej zbiórki odpadów i odzysku odpadów biogenicznych. To uniemożliwia jak największe zapobieganie emisjom metanu poprzez kompostowanie lub fermentację (biogazu) w trakcie przetwarzania bioodpadów.

4.5. Jeśli chodzi o import paliw kopalnych, takich jak gaz ziemny, ropa naftowa i węgiel, UE nie nakłada jeszcze żadnych szczególnych wymogów dotyczących ochrony przyrody, środowiska i klimatu. Zapowiedziane przygotowanie wymogów dotyczących ograniczenia emisji metanu powinno być częścią szerszej inicjatywy zmniejszania śladu ekologicznego importowanych źródeł energii w ramach Zielonego Ładu.

4.6. Rozbudowywany system monitorowania antropogenicznych emisji metanu powinien orientacyjnie określać również naturalne emisje metanu, by stworzyć ogólny obraz sytuacji.

4.7. Należy wspierać badania, rozwój i dalsze rozpowszechnianie na rynku technologii ograniczania emisji metanu w kontekście europejskich sieci i przy udziale partnerów gospodarczych i społecznych.

Bruksela, dnia 24 marca 2021 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
